

Minnesanteckningar samverkansgrupp 2015-02-06

1. Per Sonnvik, CNV, hälsade deltagarna välkomna.

2. Information från Naturvårdsverket, Berit Oscarsson.

Ekosystemtjänster har tilldelats Naturvårdsverket i ett regeringsuppdrag till 2017: Ett etappmål kopplat till miljömålssystemet under ett rikt djur och växtliv.

Ekosystemtjänster ska vara integrerade i viktiga tjänster i samhället 2018 (t ex. kommuners översiktsplaner, transportplaner, m fl.). Naturvårdsverket har i uppdrag att arbeta med kunskap och inspiration för att detta skall ske. En viktig del i detta arbete är en kommunikationsplan. Här har man gjort:

1. Intressentanalys. Vilka intressen och behov finns?
2. Nollmätning som ska kunna upprepas.

Naturvårdsverket har också tagit fram dokument med begreppsbeskrivning om ekosystemtjänster, en grafisk form (logga med riktlinjer), mm. Länkar till dessa bifogas längst ner i dokumentet.

I arbetet med Naturens år 2015 anser Naturvårdsverket att det är viktigt att få till synergieffekter, samarbeten och inspiration kring nätverksorganisationernas arbete med dessa frågor (rel. till ekosystemtjänster).

Naturvårdsverket håller också på att ta fram ett avtal för hur man ska använda en partnerlogotyp till nationalparkerna.

Per: CNV har fått uppdrag från NV att samordna nätverket under 2015. Detta innebär att stå för planering och genomförande av mötena, samt komma med ett förslag på styrmodell för Naturens år. Tidigare har det funnits en styrgrupp för Naturens år, men så är inte längre fallet.

Inledningsvis var Naturens år-nätverket mer formaliserat: Organisationerna skrev på avtal och det fanns en styrgrupp. Man fann att det var svårt att hitta ämnesområden för en styrgrupp att arbeta i. Därför har man gett CNV att se över styrmodellen. Återkom gärna till CNV med tankar och idéer om hur detta skulle kunna lösas. Mötena ska utformas utifrån nätverkets önskemål: har ni tankar om föreläsningar, saker att diskutera under mötena eller andra aktiviteter, stöd från nätverket: Säg till!

Naturens år

På samma sida har CNV lagt en text som beskriver årets tema.

I korthet är tanken med Naturens år 2015 att kommunicera/bidra till att öka kunskap om biologisk mångfald och ekosystemtjänsternas värde. Syftet är inte att sätta ett (monetärt) pris på naturen, utan att bättre förstå komplexa samband. Därtill syftar arbetet till att öka kunskap om organisationerna och göra begrepp levande för de grupper som organisationerna möter.

Webbplatsen www.naturensar.se finns inte längre. Planering, dokument, länkar och annat material läggs istället på [CNV:s hemsida](#). Här finns/kommer att finnas, bl. a:

- Logga att ladda ner, med riktlinjer. Loggan ska bara vara blå.
- Länkar till Facebook
- Utskickade tweets #EST2015
- Mötesanteckningar
- Pressbilder
- Länk till dokumentationen från tidigare års teman.
- Beskrivning av aktörer – denna måste uppdateras. Riktlinjer för hur beskrivningen ska se ut kommer från Per (ca 800 tkn), men **ni i organisationerna behöver själva skriva er presentation.**

En fråga kom upp om arkiverat material från tidigare år: Mötesdeltagarna tyckte inte att de behöver ha tillgång till allt arkiverat material. Istället bör man sammanställa dokumentationen från tidigare år och lägga ut som en pdf. En sådan temareferens är användbart för organisationerna.

Facebook-sidan har tagits fram av Stina. Den är f.n. skapad som en person/personlig profil (i stället för en grupp) och kan användas för att bjuda in till möten, ha diskussionsforum etc.

Ett förslag var att använda Learnify eller Google+ för utbyte av dokument etc., en projektplats.

3. "Runda" – på gång i organisationerna

Claes Enger, Naturhistoriska Riksmuseet. I vått och torrt utställning öppnad tillsammans med Naturvårdsverket. Fossil och evolution årets stora utställning. Anknytning till ekosystemtjänster: Odlad staden på museets innergård. Dialog med CNV om hur man kan stödja naturum i ekosystemtjänstarbetet.

Annet Wass, Upplandsstiftelsen. På gång just nu är fram för allt årsskriften "Vatten och våtmarker" – jobbar mycket med detta tema, bred samverkan t. ex om aspen, att restaurera och återställa våtmark för lek för t.ex. gädda. InterReg-ansökningar, för projekt Gräsö, LONA. I Björns skärgård hoppas man köpa huvudön fa skydda den. Ett omfattande utflyktsprogram tillsammans med Länsstyrelsen och organisationer kommer i april.

Naturens år

Bengt Ek, Föreningen skogen. Skogen i skolan lägger extra krut på storstadsskolor. Har samarbeten med CNV. Stor årlig exkursion: hur förbereder vi oss i skogen för ett ändrat klimat? tillsammans med SEI. Om någon är intresserad av naturvård och klimateffekter efter Gudrun, så sker exkursionen den 15 maj.

Maria van der Wie, Svenska botaniska föreningen: Vårkollen – info kommer den 15 februari, Vilda blommornas dag strax före midsommar med exkursioner över hela landet. BISAM – Biologiska föreningars samarbetsorganisation är en ny förening med gemensam konferens under hösten, preliminärt tema är våtmarker.

Stina Söderqvist, Naturvårdsverket: Tankesmedja för friluftsliv sker 28-29 april i Örebro (som fått utmärkelse för årets friluftsliv). Detta är en nationell konferens med ett digert program. Bl a kommer statssekreterare och energiministern.

Tankesmedjan kolliderar med Flora och Faunakonferensen – Stina funderar på lösningar, videolänk?

Hack för naturum – ett mindre utvecklingsarbete för att se hur man kan utveckla aktiviteter, öka besökarantalen på naturum. Naturvårdsverket och Peder Curman.

Göran Andersson, Friluftslivsförbundet. Vinteraktiviteter pågår för fullt. Ett projekt som sticker ut är *Gilla backen* där Friluftslivsförbundet hjälper lokala skidbackar att bredda sin verksamhet (utöver bara åka upp och ner). Framför allt vill man locka ungdomar och har byggt lådor, räls osv. Naturparcour - "Park-cour"? - Friluftslivsförbundet tittar på om man kan göra något. Tillsammans med Rädda barnen vill man introducera friluftsliv i socioekonomiskt utsatta områden. Riksstämman – och andra "inåfrågor".

Annika Borg, Centrum för biologisk mångfald, Uppsala universitet och SLU. 20 års jubileum. Mångfaldskonferenser återupptas. Tips: Det nummer av BioDiverse som trycks idag innehåller en artikel om Naturvårdsverkets kommunikationsprojekt kring ekosystemtjänster. Läs den här: <http://www.biodiverse.se/> Ett kommande tema är "Osynliga värden".

Viktoria Hallberg, Sveriges hembygdsförbund. Förberedelser inför nästa års jubileum, kretsar kring berättande och söker samarbeten. Eftersom berättande är tema, kommer man förmodligen att ligga lite lågt med Naturens år-arbetet i år. Föreslår berättande som nästa Naturensår-tema. Ser gärna att nätverket satsar på (att Naturens år-mötena kan bidra till) fortbildning och vill återkomma med ämnen för detta!

Louise Hård af Segerstad – återkommer i presentationen.

Maria Bergström, Storstockholms naturguider. 20 auktoriserade guider guidar i Stockholm varje söndag. 20 årsjubileum för kungliga nationalstadsparken i år. Haga, Djurgården och ev. Fjäderholmarna ingår i firandet. Säg vad vi ska berätta om! Vi träffar 1 500 - 2 000 personer.

Naturens år

Anette Håkans, ArtDatabanken. Vi har inte så mycket utåtriktad verksamhet, men vill gärna utöka samarbeten. Hoppas att Fisknyckeln blir uppgraderad och uppdaterad. 250 fiskarter som man kan nyckla sig fram till. Den är gratis – ladda gärna ner!
Arbete med Havets hus – uppdatera utställning där. Tema med fokus ekosystemtjänster i havet. (Flera utställningar, på flera platser, behöver uppdateras.) Ska till Elmia – ser gärna att fler organisationer i nätverket syns på sådana sammanhang.

Annika Stigmark, Studieförbundet. Arbetar bl. a med Café Planet, ett forum för föreläsningar inom hållbarhet och omställning. Tillsammans med Håll Sverige rent har man ett projekt kring marin nedskräpning, förstörelse av ekosystemtjänster. Green team – tagit över projekt för att få unga ut i skog och mark, uppleva friluftsliv. Möta friluftsföreningar lokalt. 11 mars blir det lansering i Bryggghuset Odenplan – inbjudan kommer! Håller kortare utbildning för ledare och ska även ta fram ny naturguideutbildning.

Christina Nilson-Dag, Jägareförbundet. Jaktlagsutredningen är nedlagd. Jobbar annars med viltarter, arter som sprider sig. Rovdjursfrågan. Viltkött – ökat intresse för ekologiskt kött, utbildning för butiksansvariga (framför allt vildsvinskött), Integrationsfrågor, ungsomar. Fått pris för mårhundprojekt.
Isak Isaksson, Naturskyddsföreningen – riksorganisationen. Mycket händer. Har jobbat länge med ekosystemtjänster. Mars: holk-SM engagerar skolor, Schysst vinter/sommar (Malmö, Uppsala). Klädbytdag 18 april, Natursnokarna barnverksamhet, Naturvänliga veckan med lokala aktiviteter maj. Rikskonferens Åre – landsbygd naturvård, hållbar utveckling. Naturnatten. Ängens dag, första lördagen i augusti, slätter.

Tommy Lambrell, Skansen. Utvecklat pedagogisk verksamhet mot skolor, framför allt Lillskansen. Skogen i skolan. MSC-certifierad fiskhantering – ska inkorporeras i arbete med skolor senare i år. Bygger för vitryggig hackspett mm. Skogens hus ska förnyas-hörsal, Skogen i skola en av intressenterna. Planer finns på att bygga Östersjöanläggning, ansökan till potentiella finansiärer ligger ute nu.

Per Sonnvik och Lena Malmström, CNV. Samarbete med Naturhistoriska om naturum – CNV ska hålla i en del av en naturumträff som handlar om systemtjänster. Senare i år utkommer ett temanummer av nyhetsbladet Naturvägledaren, om naturvägledning om ekosystemtjänster.

4. Presentation av Louise Hård af Segerstad, Albaeco: Ekosystemtjänster är ett socialekologiskt begrepp.

Albaeco är en ideell förening som jobbar nära Stockholm Resilience Centre. Ekosystemtjänster och resiliens är bland de frågor som man främst arbetar med. Presentationen kommer att skickas ut alternativt läggas på CNV:s webbplats. Ekosystemtjänster används idag på många olika sätt och det finns aspekter att kritisera: Låt oss ha högt i tak när vi diskuterar!
Man kan inte diskutera ekosystemtjänster utan att ta upp komplexiteten och svårigheterna med att beskriva deras värde i monetära termer. Likaså finns svårigheter

Naturens år

att prata om icke-monetära nyttor. Det är därför viktigt att Naturvårdsverket i sin kommunikation tydliggör den komplexitet som finns. Detta är ett verktyg, ett kompletterande synsätt ...

Hur gör man då? Det finns förenklade former för att beskriva ekosystemtjänster, som ändå leder in i ämnet.

Louise vill nämna Mannautställningen, en utställning om ekosystemtjänsterna som behövs för vår mat för några år sedan. Albaeco driver inte något försök att återuppliva/uppdatera utställningen, eftersom den är så dyr att ställa upp.

<http://www.mannautställningen.nu/>

Finns det möjligheter att uppdatera utställningen, förenkla eller göra den billigare att sätta upp? Finns en annan form? Intresserade samarbetspartners kan gärna höra av sig. (Till CNV om inte annat)

5. Hur ska vi tillsammans arbeta med temat?

Önskemål:

- Ta fram oneliners och ingångar till ekosystemtjänster. Gärna också utan att nämna (det svåra) begreppet ekosystemtjänster.
- (Maria Bergström) Det finns tre typer av argument som funkar, för en guide:
 - Konkreta exempel: prata om duvhökarna, vad det skulle kosta att skjuta av råttor, jämfört med om höken tog dem.
 - Berätta om döda träd: varför ska ett fulträd stå kvar
 - Hur mycket träd det skulle gå åt idag, om vi skulle odla fram olja, eller ren luft...
- Hjälpa att ta fram sådana illustrerande siffror, exempel. Sammanställa en idébank med exempel och argument. Louise nämnde här exemplet Catskill mountains, NY State, där man investerat i avrinningsområdets naturmiljö, påverkat lokala jordbrukare, åtgärdat avlopp osv och därigenom lyckats rädda stadens vatten. Täckodling är ett bra exempel för att prata om ekosystemtjänster.
- Gå lite mer direkt på konkreta känslor.
- Ställ er i mottagarens skor, för att se vad de är intresserade av. Koppla exempel till åhörarnas intressen.

Vad vill ni att mötena ska handla om?

Önskemål:

Föreläsare och diskussioner tillsammans. Nätverkets kontaktytor viktiga! Lägga gärna lite längre pauser under mötena, för att man ska hinna prata med varandra.

Rundor/aktuellt från organisationerna ger också mycket.

Inte så mycket information om hemsidor etc. – det kan man få på annat sätt. (mail, projektplats...)

Vill gärna genom mötena få koll på vad som är nytt inom

området/miljövärlden/naturens år. Bra också att höra om arbetet med miljömålen, vad som händer med skogen i Västmanland.

Naturens år

När sätts tema? Organisationerna har ett behov av längre framförhållning, för att nå ut till sina medlemmar, och kunna göra något av temat. November/december är alldeles för sent! Önskemål att ha samma tema under flera år framkom redan förra året. Inte minst i detta fall då Naturvårdsverket har ekosystemtjänster som regeringsuppdrag till 2017. Nätverket måste ta beslut om detta. Klimat är ett annat tema som kom upp som förslag.

Mötet föreslog därför att ekosystemtjänster ska vara tema för Naturens år t om 2017. Förslaget kan omprövas för 2017. Frågan tas upp igen på nästa möte och beslut fattas. Frågan ska ställas till nätverket i samband med utskick av minnesanteckningar. Nätverket får ett slutdatum för att svara och inkomma med ev. kommentarer, frågor, idéer.

På nästa möte ska vi också brainstorma om tema för 2018.

Några förslag på plats för nästa möte gavs: Uppsala alt. Sveriges hembygdsförbund vid St Eriksplan (här har man plats för 20 personer, så det beror på hur många som kommer, om vi får plats). CNV skickar ut lokal i samband med mötesinbjudan.

Slutord – alla deltagare fick nämna några korta ord för att beskriva känslan efter mötet

Utmaning, upplyftande mötesplats, ny information, kraft och energi, bra mötesforum, vidga sin värld: samarbeten och idéer, samarbete, värdefullt, bra att låta diskussionerna utvecklas (vi behöver, måste våga, bli mer intellektuella i förhållningssätt till hur vi arbetar med dessa frågor), kul att samla energi och kraft, engagemang, utbyte, problematisering, konkret och bra tema som behöver nå ut, intellektuell stimulans, lyssna, balans mellan värden – perspektiv – utgångspunkter.

Tips: En artikel i BioDiverse som handlar urfolks syn på naturen ger ett helt annat perspektiv än vårt! Relevant i sammanhanget ekosystemtjänster.

<http://www.biodiverse.se/>

Förslag: Kan vi vid ett senare möte åka ut i brandområdet i Västmanland?

6. Nästa möte

CNV kommer att skicka ut förslag på mötesdatum för resten av året.

Anteckningar

Lena Malmström, Centrum för naturvägledning

Naturens år

Länkar

Naturvårdsverket

Det finns en **begreppsbeskrivning/definition av ekosystemtjänster**. Länk finns på CNV's hemsida: http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-naturvagledning/naturvagledning/teman/naturens_ar/dokument-naturens-ar/

En grafisk form, inklusive logotyp för temaåret finns här http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-naturvagledning/naturvagledning/teman/naturens_ar/

Länkar ur Louise Hård af Segerstads presentation

WWF- Naturens tjänster

<http://www.wwf.se/nyhetsbrev/source.php/1534412/Naturens%20tjänster%20lite%20st%20orlek.pdf>

Skolverket om ekosystemtjänster

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nt/grundskoleutbildning/biologi/om-ekosystemtjanster>

Ekosystemtjänster i Stockholmsregionen - skrift av forskare om ES utgiven av Stockholms läns landsting

http://www.tmr.sll.se/Global/Dokument/Verksamhet/miljo/Ekosystemtjanster_slutversion_lowres.pdf

Ekosystemtjänster i stadsplanering - en vägledning C/O City

http://stockholmroyalseaport.com/files/2014/1528/1406/Ekosystemtjänster_i_stadsplanering_-_en_vgledning.pdf

Det finns mer material om ekosystemtjänster på www.cocity.se

Ecosystem Services Review - en guide för företag att kartlägga beroende av och påverkan på ekosystemtjänster <http://www.wri.org/publication/corporate-ecosystem-services-review>

Läs mer

Hellmark, Mats & Fall, Carl-Axel (2007). Naturen till din tjänst.

Naturskyddsföreningen, ISBN: 9155820077

Naturens år

Deltagare

Annet Wass
Claes Enger
Maria van der Wie
Stina Söderqvist
Göran Andersson
Annika Borg
Viktoria Hallberg
Louise Hård af Segerstad
Maria Bergström
Anette Håkans
Annika Stigmark
Christina Nilson-Dag
Tommy Lambrell
Per Sonnvik
Lena Malmström
Berit Oscarsson

Upplandsstiftelsen.
Naturhistoriska Riksmuseet
Svenska botaniska föreningen
Naturvårdsverket
Friluftsförbundet
Centrum för biologisk mångfald
Sveriges hembygdsförbund
Albaeco
Storstockholms naturguider
ArtDatabanken
Studieförbundet
Jägareförbundet
Skansen
CNV
CNV
Naturvårdsverket